

Kaunis keho

Mikä on sinun mielestäsi kaunista? Internet, media ja jokapäiväiset keskustelumme ovat täynnä pohdintoja siitä, tulisiko ihmisten olla tietyn muotoisia, laihoja tai lihaksikkaita, ajella karvansa, nyppiä kulmansa, suoristaa ja valkaista hampaansa tai pukeutua tietyllä tavalla.

Muuttuvat kauneusihanteet

Käsitys kauneudesta ei kuitenkaan ole samanlainen kaikilla ihmisillä, kaikissa ajoissa eikä kaikissa paikoissa. Kauneusihanteet ovat voimakkaasti kulttuurin ohjaamia ja sen mukana muuttuvia.

Kauneusihanteella tarkoitetaan yleensä sitä, mitä tiettyjen kulttuuristen ihanteiden mukaan pidetään kauniina, tavoiteltavana ja ihailtavana. Kauneusihanteita ei siis voi yleistää koskemaan koko maailmaa. Vaikka täällä päin maailmaa pidettäisiin kauniina ruskettunutta ja tietyllä tavalla treenattua vartaloa sekä valkoisena hohtavaa hymyä, sama ihannetyyppi voi jossain muualla näyttäytyä rahvaanomaisena tai jopa pelottavana.

Muuttuvien ihanteiden perässä ei tarvitse matkustaa toiselle puolelle maapalloa - pieni retki ajassa riittää. Esimerkiksi ruskettunut iho on tullut osaksi tšekäläistä kauneusihannetta vasta 1900-luvun alkupuolelta. Sitä ennen kalpea ja läpikuultava iho nähtiin menestyneen, hyvin toimeentulevan ja yläluokkaisen henkilön merkinä.

Ruskettunut iho kertoi ihmisen kuuluvan ulkona raskasta fyysistä työtä tekevään työväenluokkaan, ja olevan siten sosiaalisella arvoasteikolla alemmassa asemassa. Teollistumisen myötä työväenluokka siirtyi tehdastyöhön ja lakkasi ruskettumasta, ja yläluokka alkoi vastaavasti viettää vapaa-aikaansa ulkona auringossa.

Samoihin aikoihin, kun meidän rantamme alkoivat täyttyä auringonottajista, ihoa valkaisevien tuotteiden käyttö lähti kasvuun muualla maailmassa. Yllä mainitun kaltainen erottelu työväenluokan ja yläluokan välillä näkyy ihon sävyjen tummuudessa monilla alueilla. Vaikkapa thaimaalaisen elintarvikekioskin myymistä ihonhoitotuotteista valtaosa julistaa niiden valkaisevaa voimaa.

Keskustelkaa: Millaisia kauneusihanteita Suomessa mielestäsi tällä hetkellä vallitsee? Mistä luulet niiden johtuvan?

Valta, asema ja kauneus

Häikäisevän valkoinen, tasainen hammasrivistö on eräs kauneusihanne, jonka saavuttamiseen käytetään aikaa ja rahaa. Erityisesti USA:ssa tällä tavoin hoidetut hampaat ovat ehdottoman tärkeä osa hyväksyttävää ja siistiä ulkonäköä.

Kaikki eivät näe hampaiden kauneutta samalla tavoin. Ranskan siirtomaaherruuden aikaisessa Vietnamissa valkoiset hampaat nähtiin eläimen hampaiden kaltaisina ja moraalittomina, ja aamurutiineihin kuuluikin niiden mustaaminen. Japanin *yaeba*-trendissä taas hampaista tehdään oikomishoidon sijaan tarkoituksella epäsymmetriset ja vinot, sillä sitä pidetään viehättävänä.

Kauneusihanteisiin liittyy myös ruumiinrakennetta, kehon muotoja ja painoa koskeva keskustelu. Olemme tottuneet hoikkia ja lihaksikkaita kehoja ihannoivaan mainos- ja mediakuvastoon, mutta hoikkuus ei ole kaikkialla menestyksen merkki.

Päinvastoin: esimerkiksi Jamaikan maaseudulla laiha vartalo ja paksu lompakko ovat merkkejä paheksuttavasta epäsosiaalisuudesta. Ruoka ja vauraus ovat tarkoitettu jaettaviksi, joten ihmissuhteistaan huolta pitävät henkilöt eivät koskaan pääse laihtumaan - eivätkä rikastumaan.

Viime vuosina myös meillä on nähty vastareaktioita rasvaprosenttiltaan suurempia kehoja syrjiviä rakenteita kohtaan. Body positivity -liike julistaa hyväksynnän ja arvostuksen sanomaa kaikkia vartalotyyppisiä kohtaan. Sen tarkoitus ei ole ylistää pelkästään sitä mallia, mikä meillä luokitellaan ylipainoiseksi, vaan rikkoa "oikean vartalon" muottia. Monet nuoret kärsivät myös siitä, että he kokevat olevansa liian laihoja tai että heille ei kehity samanlaisia muotoja kuin ikätovereille.

Kauneusihanteet heijastelevat vallitsevia valtarakenteita ja tietyn ihmisryhmän valta-asemaa suhteessa muihin. Esimerkiksi vaalea iho on euroamerikkalaisen viihdeteollisuuden laajalle levittämä kauneusihanne, jonka juuret ovat kolonialismissa asti. Toisaalta eri näköisillä vähemmistöillä on omia kauneuskäsityksiään, jotka toimivat myös vastarintana valtahierarkiaa vastaan.

Mainosmaailma on saanut kritiikkiä stereotyyppien vahvistamisesta myös silloin, kun yritetään lisätä kaikkia vartalotyyppisiä syleilevää vaikutelmaa. Kun mainoslause julistaa “Jokaiselle vartalolle!”, mutta mainoskuvassa on ainoastaan länsimaista ihannevirtaloa edustavia nuoria, hoikkia, valkoihoisia ja tervekehoisia malleja, on vastareaktio ymmärrettävä.

Keskustelkaa: Millaisia länsimaista kauneusihannetta murtamaan pyrkiviä mainoskampanjoita olette nähneet? Ovatko ne olleet mielestänne onnistuneita, ja miksi?

Eri ympäristö, eri ihanteet

Vaikka yleisiä “länsimaisia” kauneusihanteita voidaankin siis helposti havaita viihteen ja median käyttämää kuvastoa tarkkailemalla, kauneuskäsityksissä on myös paikallisesti merkittäviä vivahte-eroja.

Kuten ensimmäisellä oppitunnilla todettiin, “kulttuuri” muodostuu jokaisen ihmisen kohdalla hieman erilaiseksi kokonaisuudeksi riippuen siitä, millaisiin ryhmiin henkilö kuuluu ja missä hän aikaansa viettää.

Alakulttuureilla ja erityisesti nuorilla on monesti valtavirrasta poikkeavia

kauneuskäsityksiä. Näiden tarkoitus on usein haastaa vallalla olevia ihanteita, ja sitä myötä näihin ihanteisiin liittyviä valta-asemia. Tyypillisiä esimerkkejä ovat olleet tatuoinnit ja lävistykset näkyvillä paikoilla.

Eryteisesti naisihmisten korvissaan kantamia lävistyskoruja pidetään tavallisina ja viehättävinä. Näyttävä lävistyskoru nenänpielessä taas on saattanut jopa estää työpaikan saamista, sillä kyse on ollut vakavasta kauneusihanteiden ja niihin liittyvien valtarakenteiden rikkomisesta. Intiassa taas suuriakin nenäkoruja on pidetty perinteisesti hyvin kauniina, ja Uuden-Seelannin maorien parissa kasvojen näyttävä tatuointi on edustanut paitsi sosiaalista statusta, myös viehättävyyttä ja vetoa.

Tutustumalla maailmalla vallitseviin käsityksiin kauneudesta voimme rikkoa kuvitelmaa siitä, että on olemassa vain yksi oikea muotti, mihin meidän kaikkien tulisi sopia. Samalla havaitsemme, että kauneuskäsitykset eivät synny tyhjiössä: niihin liittyy voimakasta sosiaalisen aseman viestimistä, tiettyihin arvoihin ja ryhmiin samaistumista ja toisten torjumista.

Keskustelkaa: Millaisia tämän päivän vastakulttuurisia kauneusihanteita tunnistatte? Mitä ne mielestänne viestivät, ja kenelle?